

Kwaliteit op de kaart in de sport- en beweegsector

Door: Ineke Kalkman, Nancy Poiesz

Programma's, activiteiten, projecten, aanpakken... Hoe je ze ook noemt: sport- en beweegprofessionals kunnen kiezen uit een breed palet aan publieke en private initiatieven om mensen (meer) in beweging te krijgen. Maar hoe krijg je inzicht in de kwaliteit van dit sport- en beweegaanbod? Welk rendement en welke mate van effectiviteit kun je verwachten bij de lokale realisatie hiervan? En hoe zorg je ervoor dat de programma's lokaal ook kwalitatief goed worden uitgevoerd?

Aangezwengeld door diverse investeringen en impulsregelingen zijn deze vragen in de afgelopen jaren veelvuldig gesteld en is een start gemaakt met het kwaliteitsdenken en evidence based werken in de sport- en beweegsector. Een ontwikkeling die naast weerstand en scepsis vooral ook veel inzicht, uitwisseling en kwaliteitsverbetering heeft opgeleverd. Een goede zaak voor deze sector, die van nature meestal vanuit de praktijk wordt gevoed.

Terugblik

Er zijn de afgelopen jaren veel sport- en beweeginterventies ontwikkeld om de potentie en kansen van sport optimaal te benutten. Na regelingen als de Breedtesportimpuls, de BOS-regeling, Meedoen alle jeugd door sport, Proeftuinen, Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) en het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs nam het ministerie van VWS het initiatief om sport en bewegen in de buurt te stimuleren (programma Sport en Bewegen in de Buurt) en de kwaliteit en effectiviteit van sport- en beweeginterventies te verbeteren.¹

In 2011 klonk daarmee het startschot voor het kwaliteitsdenken en evidence based werken in de sport- en beweegsector. Vier jaar later zijn er flinke stappen gezet en resultaten geboekt. Het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) heeft samen met partners een erkenningssystematiek opgezet om sport- en beweegaanbod te beoordelen en het kaf van het koren te scheiden. Dit heeft geresulteerd in een overzicht van erkend sport- en beweegaanbod (www.effectiefactief.nl). Dit overzicht maakt deel uit van de uitgebreide

---

¹ Achtergrondpublicaties: [Ministerie van VWS, Beleidsbrief Sport, "Sport en bewegen in Olympisch perspectief", Den Haag, 2011](#), en: [Breedveld, K. et al. Beleidsdoorlichting Sport, 's Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut, 2011](#)

Interventiedatabase Gezond en Actief Leven (een samenwerking met RIVM Centrum Gezond Leven en Trimbos), waar ook interventies vanuit andere werkvelden zijn opgenomen. Een aantal van deze sectoren, zoals de (jeugd)gezondheidszorg en sociale wetenschappen, brengen de effectiviteit van hun interventies al langer in kaart.

Weerstand

Maar moet de kracht van sport worden bewezen door vast te leggen welke aanpakken goed beschreven en/of goed onderbouwd zijn? Of ligt de meerwaarde van de sport zo voor het oprapen dat je daar geen tijd, moeite en onderzoek in hoeft te steken? Het is niet meer dan begrijpelijk dat het erkenningstraject op weerstand stuitte binnen de sportsector. Toch zijn de werelden van erkenningstraject en sport- en beweegsector naar elkaar toe gegroeid. Degenen die zich met het erkenningstraject bezighouden, verdiepen zich in wat 'de sport' lokaal nodig heeft. En vanuit gemeenten, sportbonden en sportaanbieders wordt monitoring & evaluatie meer en beter ingezet om de meerwaarde van sport aan te tonen. Dat sport enthousiasmeert, ligt voor de hand. Maar wil je bijvoorbeeld een bijdrage leveren aan re-integratie, het voorkomen van eenzaamheid of bevorderen van weerbaarheid, dan is het belangrijk om aan te tonen 'wat werkt' en om daarmee in de praktijk te gaan werken.

Behaalde resultaten na vier jaar

NISB heeft na vier jaar werken aan kwaliteit verschillende resultaten opgeleverd, waarvan de belangrijkste zijn beschreven in een evaluatierapport van het NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg).²

- Er is een landelijke beoordelings- en erkenningssystematiek voor sport- en beweeginterventies, waarin de volgende erkenningsniveaus worden onderscheiden: Goed Beschreven, Goed Onderbouwd en Effectief. Deze erkenningssystematiek is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met RIVM Centrum Gezond Leven (CGL), het Nederlands Jeugdinstituut, het Nederlands Centrum voor Jeugdgezondheid, Movisie, NISB, Vilans en Trimbos-instituut.
- De Interventiedatabase Gezond en Actief Leven is gelanceerd. Een online database met leefstijlinterventies in Nederland, die op verschillende websites wordt uitgelezen. Een duidelijk overzicht van erkende sport- en beweeginterventies wordt gepresenteerd op www.effectiefactief.nl. De beschrijvingen van de interventies maken kennisuitwisseling mogelijk tussen verschillende (lokale) professionals, vrijwilligers en beleidsmakers.
- Momenteel (mei 2015) staan ruim 200 interventies vermeld in de Effectief Actief database. Hiervan zijn 189 interventies erkend, waarvan 149 op het niveau Goed Beschreven, 39 op het niveau Goed

---

² Nieuwsbericht: [Evaluatie NIVEL van eerste drie jaar programma Effectief Actief](#).

onderbouwd (waarvan 4 door NISB en 35 door CGL zijn begeleid) en 4 op het niveau van effectiviteit (waarvan 1 door NISB en 3 door CGL zijn begeleid).

- De Sportimpuls-regeling binnen het programma Sport en bewegen in de Buurt is in 2014 verbonden aan het erkenningstraject Effectief Actief. Vanaf 2014 moeten sport- en beweeginterventies minimaal de basiserkenning (Goed Beschreven) hebben om op de Menukaart Sportimpuls te staan. Interventie-eigenaren kregen ondersteuning bij het beschrijven van hun interventie en het verbeteren van de kwaliteit van hun aanbod.
- Kwaliteit staat nu duidelijk op de kaart in de sport- en beweegsector. Dit is nieuw in de sector die van oudsher vooral uit “doeners” en “vrijwilligers” bestaat. Er is meer aandacht voor kwaliteit(sverbetering) van sport- en beweeginterventies, competenties van lokale uitvoerders en het monitoren en evalueren van deze aspecten.

Kwaliteit... de volgende stappen

Een kwaliteitsimpuls in de sportsector valt natuurlijk niet binnen een tijdsbestek van vier jaar te realiseren. Een dergelijk ‘eindpunt’ zou suggereren dat interventies op een bepaald moment ‘af’ zijn, maar niets is minder waar. Goede interventies blijven zich continu doorontwikkelen en aanpassen aan de lokale omgeving. Een continue monitoring en evaluatie geeft interventies input voor verbetering en aanpassing. Voor veel interventies, zeker vanuit de sportsector, levert deze wijze van monitoring een bijdrage aan de gewenste kwaliteitsimpuls. Ook heeft de sportsector baat bij een goede onderbouwing van wat zij te bieden heeft. Bijvoorbeeld om vaker te worden ingezet in andere sectoren. NISB werkt aan deze onderbouwingen waarmee interventies hun bewijskracht kunnen versterken.

Maar het bevorderen van de kwaliteit binnen de sportsector omvat meer. Om lokaal in de buurt de kwaliteit te bevorderen en effecten te bereiken zijn met name de professionals, uitvoerders en vrijwilligers in de sport belangrijk. Op dit moment werkt NISB aan een kwaliteitstraject voor de buurtsportcoaches in

Nederland. Zij leggen in de praktijk de lokale verbindingen, inspireren stakeholders en ontwikkelen initiatieven. En ook de kwaliteit van de diverse organisaties binnen de sportsector is interessant om onder de loep te nemen. Hoe zorgen we voor kwalitatieve bedrijven en coöperatieve samenwerkingsverbanden? Hoe houden we daarbij ‘verstikkende’ protocollen buiten de deur?

Kwaliteit onderhouden, ontwikkelen en onderbouwen

NISB ziet het als belangrijke taak om kwaliteit binnen de sport- en beweegsector te onderhouden, ontwikkelen en onderbouwen. Om kennis over deze kwaliteitsverbetering richting stakeholders, koepelorganisaties en lokale gebruikers te verspreiden en de discussie hierover te blijven voeren. Niet op een eiland, maar in dialoog en nauwe samenwerking met de verschillende partnerorganisaties binnen de sector. Kwaliteit definieer je tenslotte lokaal, bij de deelnemer in de buurt. Dáár moeten de effecten zichtbaar worden.

Samen bouwen aan effectiviteit

In de afgelopen jaren heeft NISB met financiële ondersteuning van het ministerie van VWS gewerkt aan kwaliteitsverbetering in het sport- en beweegaanbod. Daarbij is nauw samengewerkt met onder andere NOC*NSF en VNG/VSG, Onbeperkt Sportief, Centrum Gezond Leven, MOVISIE en ZonMw.

Het erkenningstraject wordt vormgegeven in samenwerking met RIVM Centrum Gezond Leven, het Nederlands Jeugdinstituut, het Nederlands Centrum voor Jeugdgezondheid, Movisie, Vilans en Trimbos-instituut.

NISB schakelt binnen Effectief Actief diverse partnerpartijen in, zoals TNO, Mulier Instituut, NIVEL, Twynstra Gudde, Whise, expertgroep bonden Sport- en Bewegen in de Buurt, diverse universiteiten en hogescholen.

*Over de auteurs: **Ineke Kalkman** en **Nancy Poiesz** werken als adviseur bij het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB).*

© 5 juni 2015